

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

4 - 6 Σεπτεμβρίου 2009 • Νυμφαίο Φλώρινας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η Διδασκαλία
της Ελληνικής Γλώσσας
(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΝΥΜΦΑΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
4, 5 και 6 Σεπτεμβρίου 2009

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος:

Τομπαΐδης Δημήτριος
Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μέλη:

Δαμανάκης Μιχάλης, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ιορδανίδου Άννα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Πάτρας
Καλλογήρου Τζίνα, αν. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Καμαρούδης Σταύρος, επίκ. καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Καψάλης Γεώργιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κουτσογιάννης Δημήτρης, επίκ. καθηγητής Φιλοσοφικής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ματσαγγούρας Ηλίας, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Μήτσος Ναπολέων, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Μπερελής Πέτρος, σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Νάκας Αθανάσιος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Αθήνας
Ντίνας Κώστας, αν. καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παπαδογιαννάκης Νικόλαος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σουλιώτης Μίμης, καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τσιάκαλος Γιώργος, καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χατζηπαναγιωτίδη Άννα, επίκ. καθηγήτρια ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Frederick Κύπρου
Χατζησαββίδης Σωφρόνης, καθηγητής ΤΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Κώστας Δ. Ντίνας

Γραμματέας

Άννα Βακάλη

Ταμίας

Άννα Χατζηπαναγιωτίδη

Μέλη

Αναστασία Στάμου
Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος

Γραμματεία

Έφη Γώτη
Ευδοξία Τραϊανού
Δημήτρης Χασανίδης
Ελένη Παπαϊωάννου
Στεφανία Τσακιροπούλου

Πλήρης βιβλιογραφική αναφορά άρθρου:

Ντίνας, Κ., Χατζηπαναγιωτίδη, Α., Βακάλη, Α., Κωτόπουλος, Τ. & Στάμου, Α. (επιμ.) 2010. Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή "Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)", βλ. <http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika> ημερομηνία πρόσβασης ηη/μμ/εε

Π. Κρασίδου, Φ. Τεντολούρης

17.40-18.00 *Χρήση στρατηγικών από αλλόγλωσσους μαθητές του Δημοτικού κατά την ανάγνωση κειμένων στην ελληνική γλώσσα*
Κ. Μαστροθανάσης, Α. Γελαδάρη, Ε. Γρίβα

18.00-18.20 *Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: μια πρόταση διδασκαλίας*
Α. Πάσχου

18.20-18.40 Συζήτηση

18.40-19.20 Διάλειμμα

Προεδρείο: Ν. Μήτσος - Δ. Μπενέκος

19.20-19.40 *Διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας στα Μειονοτικά σχολεία της Θράκης. Η επικοινωνιακή μέθοδος διδασκαλίας σύμφωνα με το πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων, διαπιστώσεις και προτάσεις για επέκταση της μεθόδου με δραστηριότητες επικεντρωμένες στα κέντρα ενδιαφέροντος των μαθητών*
Μ. Ραηλιού, Τ. Ραηλιού

19.40-20.00 *Η διδασκαλία των επαγγελματικών ουσιαστικών σε -as, -της, -ικος σε αλλοδαπούς μαθητές της ελληνικής*
Μ. Τασιούδη, Χ. Αλεξιάδου, Σ. Κωνσταντινίδου

20.00-20.20 *Ο κειμενικός γραπτός λόγος και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου των αλλόγλωσσων μαθητών ηλικίας 6-12 ετών*
Ε. Ζούνη

20.20-20.40 *Ζητήματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε τσιγγανόπαιδες. Απόψεις και θέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών για διδακτικά εγχειρίδια ενισχυτικής διδασκαλίας στο πλαίσιο προγράμματος για την ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο*
Δ. Μπενέκος, Μ. Παραδιά, Α. Μήτσος

20.40-21.00 Συζήτηση

Δείπνο

Σάββατο, 5 Σεπτεμβρίου 2009

Ωρα

Αίθουσα 3

Γλώσσα και τεχνολογία

Θεματική: **Νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία**

Προεδρείο: Η. Μασσαγγούρας - Δ. Κουτσογιάννης

9.00-9.30 *Οι νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία*
Α. Μαυρογόνατος, Δ. Μπαραικτάρη, Λ. Κρεμμύδα, Ι. Λιάκος

9.30-9.50 *Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής μέσω συστημάτων αυτόματης επεξεργασίας φυσικών γλωσσών*
Ε. Φίστα, Β. Φούφη

9.50-10.10 *Παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες: ανίχνευση γνωστικών παραμέτρων αναφορικά με την παραγωγή και επεξεργασία του γραπτού λόγου στη μητρική γλώσσα*
Γκισούρη Στ., Αλευριάδου Αν., Τσακίριδου Ελ.

10.10-10.30 *Τεχνολογίες WEB 3.0 και γλωσσική διδασκαλία. Μια πρόταση συνεργατικού εργαλείου διδασκόντων*
Π. Αρβανίτης, Μ. Καρακοιλτσίδου

10.30-10.45 *Νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος μέσα από το παραμύθι*
Χρ. Κόζα, Μ. Κόζα

10.45-11.30 Διάλειμμα - Καφές

11.30-14.00 **Επίσημη έναρξη**

Θεματική: **Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις**
Προεδρείο: **Δ. Κουτσογιάννης - Α. Μιχάλης**

10.45-11.30 *Νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και νέες τεχνολογίες στη γλωσσική διδασκαλία της ελληνικής σε νήπια αλλοδαπής καταγωγής*
Κ. Μακρονάσου

17.00-17.20 *Η Ελληνική Γλώσσα στην εποχή της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Επίδραση της χρήσης των Greeklish stin orthografiki*

ικανότητα των μαθητών

Θ. Μουστάκα, Π. Παυλίτσα, Κ. Νταγκούλη, Θ. Μπράτιτσος

17.40-18.00 *Διδασκαλία της γραμματικής με αξιοποίηση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων: μεθοδολογία, πηλονεκρήματα και μειονεκτήματα*

Α. Μιχάλης

18.00-18.20 *ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας στο νηπιαγωγείο: μια πρόταση με την αξιοποίηση του Multimedia Builder*

Α. Μουταφίδου, Α. Γεωργοπούλου, Θ. Μπράτιτσος

18.20-18.40 Συζήτηση

18.40-19.20 Διάλειμμα

Προεδρείο: **Γ. Ανδρουλάκης - Τρ. Κωτόπουλος**

19.20-19.40 *Παιδική γλώσσα και έμφυλη διάσταση της αυτοπαρουσίασης: η ταυτότητα ως ιδεατή γλωσσική κατασκευή*

Τρ. Κωτόπουλος, Ελ. Καρασαββίδου

19.40-20.00 *Διαδρομές στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας: Το νέο εξ αποστάσεως πρόγραμμα κατάρτισης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας*

Β. Παναγιωτίδου

20.00-20.20 *Πολιτισμικά κατάλληλη μεθοδολογία στη διδασκαλία από απόσταση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*

Γ. Ανδρουλάκης

20.20-20.40 *Αξιοποίηση λεξιλογίου ελληνικής προέλευσης στην εκμάθηση των Αγγλικών και των Γαλλικών ως ξένης γλώσσας από φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας μέσα από μια πολύγλωσση προσέγγιση*

Μ. Λούρδα, Σ. Καμαρούδης

20.40-21.00 Συζήτηση

Δείπνο

**Κυριακή
6 Σεπτεμβρίου 2009**

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας στο νηπιαγωγείο: μια πρόταση με την αξιοποίηση του Multimedia Builder

Η Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας (ως πρώτης ή δεύτερης γλώσσας / ξένης)

4-6-2015 19:00-20:00

Η Άννα Μουταφίδου, Αρτεμης-Αλεξάνδρα Γεωργοπούλου, Θαρρενός Μπράτιτσης
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Abstract

Language teaching has been proven to hold a highly significant role in preschool education, since the lack of familiarity with the language, aspects of written language in particular, is considered to be related to academic failure in young ages. Furthermore, the introduction of ICTs in education has been shown to promote collaboration as well as the development of skills, requisite for language learning. However, the number of available software for supporting language teaching in preschool education is still very limited. Taking this into account, the aim of the current paper is to present an educational software which was designed within the context of a project upon “The endangered species in Greece”. It is addressed to children in preschool education and it was implemented using Multimedia Builder IDE. It includes several activities, related to reading, writing and oral communication, emphasizing on the development of phonological awareness. The playful features and the interactive, stimulating user interface aim at presenting the overall theme in an attractive manner, whilst facilitating active participation and collaboration among students. Finally, a complete teaching scenario, exploiting the proposed software, is presented.

1. Εισαγωγή

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση ενός εκπαιδευτικού λογισμικού για τη διδασκαλία της γλώσσας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Στο πρώτο μέρος αναλύονται θεμελιώδη ζητήματα, όπως ο ρόλος της διδασκαλίας της γλώσσας στη προσχολική εκπαίδευση, η σημασία της φωνολογικής ενημερότητας, η θέση των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο, καθώς και τα υπάρχοντα, διαθέσιμα από το ΥΠΕΠΘ, εκπαιδευτικά λογισμικά που απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Ακολουθεί η περιγραφή του προτεινόμενου, εκπαιδευτικού λογισμικού και η παρουσίαση των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει. Οι τελευταίες είναι χωρισμένες σε ομάδες, καθεμία από τις οποίες δίνει έμφαση σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης της

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τμήμα Νηπιαγωγών

Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων

Γλωσσικής Διδασκαλίας

φωνολογικής ενημερότητας των νηπίων, καθώς και στην προφορική επικοινωνία, στην ανάγνωση και γραφή.

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας παρουσιάζεται ένα ενδεικτικό σενάριο διδασκαλίας που αξιοποιεί το προτεινόμενο λογισμικό και αποσκοπεί στην επίδειξη του τρόπου ένταξής του στην εκπαιδευτική διαδικασία.

2. Η γλώσσα στην προσχολική εκπαίδευση

Μέχρι πρόσφατα, στο χώρο της προσχολικής αγωγής, επικρατούσε η θεωρία της αναγνωστικής ετοιμότητας (*reading readiness*), με βάση την οποία τα παιδιά ήταν έτοιμα να μάθουν ανάγνωση και γραφή μετά την ηλικία των 6 ετών, αφού πρώτα θα είχαν κατακτήσει ένα συγκεκριμένο επίπεδο νοητικής ωριμότητας (Τάφα, 2001). Επιπλέον, η αντίληψη για την ανάγνωση ως απόδοση γραμμάτων με ήχους (Pearson & Stevens, όπως αναφ. στο Οδηγός Νηπιαγωγού, 2006) και τη γραφή ως μεταγραφή του προφορικού λόγου σε ένα είδος γραπτού κώδικα (Οδηγός Νηπιαγωγού, 2006) φαίνεται να συνδέεται άμεσα με τη θεωρία της αναγνωστικής ετοιμότητας.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχει εισαχθεί η θεωρία του αναδυόμενου γραμματισμού (*emergent literacy*), σύμφωνα με την οποία οι δεξιότητες που είναι σχετικές με το γραπτό λόγο αναδύονται σταδιακά και εξαρτώνται τόσο από την ανάπτυξη του προφορικού λόγου του παιδιού, όσο και από τις εμπειρίες του γραμματισμού του (Παντελιάδου, 2000). Σύμφωνα με την Παπούλια-Τζελέπη (Σιβροπούλου & Χατζησαββίδης, 2004), αυτές οι δεξιότητες αφορούν την αποκωδικοποίηση και κατανόηση του γραπτού λόγου αλλά και την παραγωγή κωδικοποιημένων μηνυμάτων κατά την προσχολική ηλικία. Επομένως, η ανάπτυξη του γραμματισμού είναι «κάτι αναπτυξιακό, κάτι διανοητικά δομημένο και ελεγχόμενο από τα παιδιά και ξεκινά πολύ πριν από την τυπική διδασκαλία» (Σιβροπούλου & Χατζησαββίδης, 2004). Ως σημείο έναρξης της ανάπτυξης του γραμματισμού, η Goodman ορίζει τη στιγμή που τα παιδιά αρχίζουν να αντιλαμβάνονται πως ο γραπτός λόγος έχει νόημα και διερωτώνται για τον τρόπο με τον οποίο το νόημα αυτό αναδύεται (Τάφα, 2001).

Με βάση τη νέα αυτή αντίληψη, προέκυψε η ιδέα της διαμόρφωσης υποστηρικτικών περιβαλλόντων γραμματισμού στο πλαίσιο της τάξης του νηπιαγωγείου, με στόχο την ευκολότερη ανάληψη πρωτοβουλιών από τα παιδιά για την

εμπλοκή τους σε δραστηριότητες ανάγνωσης και γραφής που να συνδέονται με την αναζήτηση νοήματος και θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη στρατηγικών για την επίλυση προβλημάτων (Οδηγός νηπιαγωγού, 2006). Η αντίληψη αυτή αποτυπώνεται και στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. για το νηπιαγωγείο, σύμφωνα με το οποίο δίνεται έμφαση στη σταδιακή οικοδόμηση της γλώσσας, μέσα από «επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα». Επιπλέον, η διδασκαλία της γλώσσας δεν αντιμετωπίζεται μονοδιάστατα, ως ένα αποκομμένο γνωστικό αντικείμενο, αλλά οι δραστηριότητες προφορικής επικοινωνίας, ανάγνωσης και γραφής, εντάσσονται σε όλες τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο νηπιαγωγείο και ενισχύονται από το διαθεματικό χαρακτήρα του προγράμματος (Δ.Ε.Π.Π.Σ., 2001).

Επομένως, ο χώρος της προσχολικής εκπαίδευσης καλείται να παίζει σημαντικό ρόλο, σε μια κοινωνία όπου ο γραπτός λόγος χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο ως μέσο επικοινωνίας. Απόδειξη αποτελεί η σύνδεση της σχολικής αποτυχίας στις μικρές ηλικίες με την έλλειψη εξοικείωσης του παιδιού με εκφάνσεις της γλώσσας που σχετίζονται με το γραπτό λόγο (Οδηγός νηπιαγωγού, 2006).

3. Φωνολογική ενημερότητα

Η φωνολογική ενημερότητα (*phonological awareness*) είναι μια μεταγλωσσική ικανότητα η οποία αναφέρεται «στη σαφή κατανόηση ότι οι λέξεις αποτελούνται από διακριτά μέρη και στην ικανότητα χρήσης αυτών των φωνολογικών μερών» (Blachman, όπως αναφ. στο Παντελιάδου, 2000).

Όπως έχει αποδειχθεί ερευνητικά, η φωνολογική ενημερότητα αποτελεί μία απαραίτητη ικανότητα για την εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής, καθώς από την εξάσκηση της προκύπτουν θετικά αποτελέσματα (Τάφα, 2001). Ο βαθμός στον οποίο τα παιδιά επιτυγχάνουν τα κριτήρια φωνολογικής ενημερότητας στο νηπιαγωγείο σχετίζεται άμεσα με τη μετέπειτα επίδοσή τους στην εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής κατά τη σχολική ηλικία. Για το λόγο αυτό, θεωρείται απαραίτητη η εξάσκηση των παιδιών σε δραστηριότητες φωνολογικής ενημερότητας πριν την έναρξη συστηματικής διδασκαλίας ανάγνωσης και γραφής στο δημοτικό σχολείο (Τάφα, 2001).

Τα παιδιά συνήθως αποκτούν φωνολογική ενημερότητα πριν την ηλικία των 6 ετών, αν και αυτό δεν είναι απόλυτο, αφού εξαρτάται κυρίως από κοινωνικούς παράγοντες, όπως η ποσότητα και η ποιότητα των γλωσσικών ερεθισμάτων που δέχεται

το παιδί από το περιβάλλον του. Συνεπώς τα γλωσσικά ερεθίσματα που θα δώσει το νηπιαγωγείο στα παιδιά αποτελούν και βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της φωνολογικής τους ενημερότητας (Χατζησαββίδης, 2002).

4. ΤΠΕ και νηπιαγωγείο

Η είσοδος των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης αποτέλεσε σημείο αντιπαραθέσεων μεταξύ των ερευνητών για μεγάλο χρονικό διάστημα. Πλέον οι αντιδράσεις έχουν ελαχιστοποιηθεί και το ερευνητικό ερώτημα μετατίθεται από το εάν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ στο πώς κάτι τέτοιο θα γίνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η εισαγωγή του υπολογιστή στο νηπιαγωγείο αποτελεί μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες που πραγματοποιήθηκαν στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης τα τελευταία χρόνια (Ντολιοπούλου, 2002). Σύμφωνα με το Δ.Ε.Π.Π.Σ., έχει ως κύριο στόχο την εξοικείωση των παιδιών με τις βασικές χρήσεις του και την απόκτηση δεξιοτήτων χειρισμού. Παράλληλα, η τεχνολογία και η επικοινωνία αντιμετωπίζονται ως κύριες έννοιες, οι οποίες συμβάλλουν με διαδραστικό και πολυαισθητηριακό τρόπο στη διαδικασία της μάθησης (Δ.Ε.Π.Π.Σ., 2001).

Τα οφέλη που προκύπτουν από την ένταξη των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων είναι σημαντικά καθώς συντελούν στην ανάπτυξη νοητικών-γνωστικών δεξιοτήτων και στην ενεργό εμπλοκή των παιδιών στη διαδικασία μάθησης (Αναγνωστόπουλος, 2002). Ποιοτικά και κατάλληλα αναπτυξιακά προγράμματα μπορούν να συμβάλλουν εκτός από την ανάπτυξη του νοητικού τομέα, και σε αυτή του κοινωνικοσυναισθηματικού και ψυχοκινητικού τομέα, οδηγώντας σε ολόπλευρη ανάπτυξη των νηπίων (Ντολιοπούλου, 1998; Chen & Chang, 2006).

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τη γλώσσα, τα παιδιά εμπλέκονται σε υψηλά επίπεδα προφορικής επικοινωνίας και συνεργασίας μπροστά στον υπολογιστή, ενώ η φύση της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης είναι συχνότερη και διαφέρει από αυτή που λαμβάνει χώρα κατά τη διάρκεια παραδοσιακών δραστηριοτήτων (National Association for the Education of Young Children, 1996). Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι «η χρήση Η/Υ βοηθά και στην εκμάθηση της γλώσσας και εν γένει στην ποιότητα της γνώσης, στη σκέψη και στην απόκτηση και βελτίωση ποικίλων δεξιοτήτων» (Kuivusaari, όπως αναφ. στο Καπραβέλου & Λέμα, 2008).

Η παραπάνω ανάλυση αναδεικνύει τη σημασία του γνωστικού αντικείμενου της γλώσσας, ιδιαίτερα όταν συνδυάζεται με τις ΤΠΕ. Θα περίμενε, λοιπόν, κανείς να υπάρχει πληθώρα διαθέσιμων σχετικών εκπαιδευτικών λογισμικών, κατάλληλων για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ωστόσο, μόλις πέρυσι, διατέθηκε από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. και μόνο στα ολόημερα νηπιαγωγεία το πρώτο εκπαιδευτικό λογισμικό για τη διδασκαλία της γλώσσας, με τίτλο *Ηλεκτρονικός Ταχυδρόμος*. Ένα επιπλέον λογισμικό, με τίτλο *Μαθαίνω τη γλώσσα μου*, διατίθεται ελεύθερα στα σχολεία, μέσω της Εκπαιδευτικής Πύλης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. (<http://www.e-yliko.gr/>). Το τελευταίο αποτελείται από τρεις ενότητες, εκ των οποίων μόνο η μια απευθύνεται σε παιδιά νηπιαγωγείου και αφορά στη γλώσσα.

Ο περιορισμένος αριθμός εκπαιδευτικών λογισμικών αποτέλεσε το κίνητρο για το σχεδιασμό του λογισμικού «Οι φίλοι του Ντίνο κινδυνεύουν». Το πρόγραμμα στοχεύει στη γλωσσική ανάπτυξη των νηπίων, ενώ παράλληλα έχει και διαθεματικές προεκτάσεις. Στη συνέχεια ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση του λογισμικού, καθώς και μια πρόταση για την παιδαγωγική του αξιοποίηση (με τη μορφή διδακτικού σεναρίου).

5. Παιδαγωγικός σχεδιασμός του λογισμικού

Το «Οι φίλοι του Ντίνο κινδυνεύουν» είναι ένα εκπαιδευτικό λογισμικό που στοχεύει στη γλωσσική διδασκαλία των παιδιών του νηπιαγωγείου και μέσω αυτής, και στην ευαισθητοποίηση των παιδιών σε θέματα που έχουν να κάνουν με την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

5.1 Στόχοι

Το λογισμικό περιλαμβάνει δραστηριότητες που στοχεύουν στην παραγωγή προφορικού λόγου σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας, στην ανάπτυξη φωνολογικής ενημερότητας, καθώς και στην κατανόηση του γραπτού λόγου. Επίσης, περιλαμβάνει ορισμένες δραστηριότητες γραπτής έκφρασης, όπως της γραφής του ονόματος του παιδιού.

Βασικός στόχος είναι η εμπλοκή των παιδιών σε δραστηριότητες ανάγνωσης, γραφής και προφορικής επικοινωνίας μέσω της ευαισθητοποίησής τους για τα ζώα που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν στην Ελλάδα. Για το λόγο αυτό, το λογισμικό μπορεί να

χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια ενός ευρύτερου εκπαιδευτικού σεναρίου, συνδυάζοντας τη γνώση με την ψυχαγωγία. Επιπλέον, χάρη στην εξοικείωση των παιδιών και τη θετική τους στάση απέναντι στις ΤΠΕ, γίνεται προσπάθεια να τονιστεί ο επικοινωνιακός και ευχάριστος χαρακτήρας της γλώσσας (Γιαννικοπούλου, 2002).

5.2 Περιγραφή του λογισμικού

Το λογισμικό αποτελείται από 6 θεματικές ενότητες. Καθεμία από αυτές αφορά ένα ζώο που κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Το λογισμικό σχεδιάστηκε για παιδιά νηπιαγωγείου τα οποία έχουν εξοικειωθεί με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και οι δραστηριότητες μπορούν να πραγματοποιηθούν ατομικά ή συλλογικά. Προτείνεται η χρήση του λογισμικού σε ομάδες των δυο ή τριών παιδιών, έτσι ώστε να δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά για παραγωγή προφορικού λόγου σε πραγματικές συνθήκες αλλά και να προάγεται η συνεργασία. Ερευνητικά έχει αποδειχτεί πως και τα παιδιά προτιμούν την ομαδική χρήση του υπολογιστή. Με αυτό τον τρόπο διδάσκουν και βοηθούν τους συμμαθητές τους, ενώ προτιμούν να δέχονται βοήθεια από αυτούς, παρά από τον/την εκπαιδευτικό (Ντολιοπούλου, 2002).

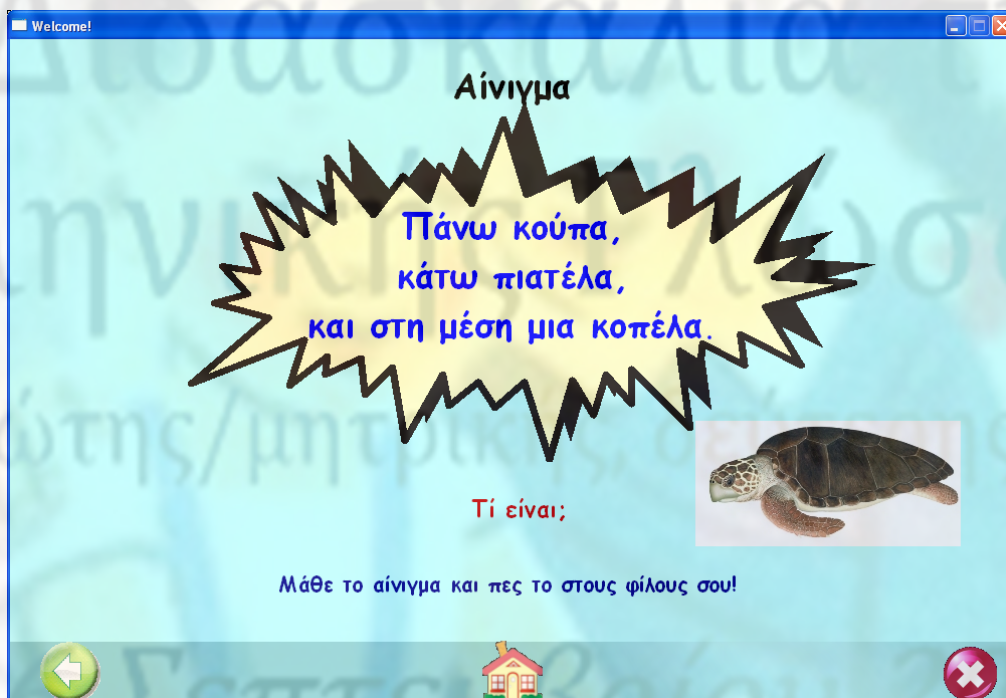
Κάθε ζώακι (*Αρκούδα, Λόκος, Αλεπού, Χελώνα Καρέτα-Καρέτα, Φώκια Μονάχους -Μονάχους, Δελφίни*) αποτελεί και μια θεματική ενότητα που περιλαμβάνει δραστηριότητες με διαδραστική μορφή. Οι δραστηριότητες αυτές είναι εργαλεία για δημιουργία, εκμάθηση, εξάσκηση ή εμπέδωση των αντικειμένων γλωσσικής διδασκαλίας. Σε κάθε θεματική ενότητα υπάρχουν δυο υποενότητες δραστηριοτήτων:

Υποενότητα 1: Διαβάζω με το Ντίνο

Η επιλογή αυτή οδηγεί το παιδί σε μια οθόνη όπου έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει καλύτερα κάθε ζώακι, ξεκινώντας από το πού ζει, με τί τρέφεται, αλλά και ποιοι είναι οι λόγοι για τους οποίους κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα να ακούσει τη φωνή του ζώου και να παρακολουθήσει ένα ολιγόλεπτο βίντεο με το ζώο στο φυσικό του περιβάλλον. Όλες οι πληροφορίες υπάρχουν σε γραπτή και προφορική μορφή. Στη συνέχεια, καλείται να συζητήσει με το φίλο του για το τί πρέπει να κάνουμε για να προστατεύσουμε το ζώακι από την εξαφάνιση.

Στην οθόνη αυτή υπάρχουν επίσης εικονίδια που δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να επιλέξουν μεταξύ των εξής δραστηριοτήτων:

Αινίγματα: Για παράδειγμα, στη θεματική ενότητα «Χελώνα» υπάρχει το αίνιγμα «Πάνω κούπα, κάτω πιατέλα, και στη μέση μια κοπέλα». Ο χρήστης μπορεί να διαβάσει και να ακούσει το αίνιγμα, ενώ κάνοντας «κλικ» στο κουμπί «Τι είναι;», εμφανίζεται η απάντηση (η εικόνα του ζώου). Το παιδί ενθαρρύνεται να μάθει το αίνιγμα και να το πει στους φίλους του (Εικόνα 1).

Εικόνα 1. Παιχνίδι *Αινίγματα*, από την ενότητα *Χελώνα*.

Παροιμίες: Το παιδί μπορεί να διαβάσει και να ακούσει την παροιμία και στη συνέχεια ενθαρρύνεται να συζητήσει με τους φίλους του για την ερμηνεία της.

Τραγούδια: Υπάρχει η δυνατότητα ακρόασης του τραγουδιού, ενώ συγχρονισμένα εμφανίζονται και οι στίχοι.

Μύθοι Αισώπου, παραμύθια και ποιήματα: Το παιδί διαβάζει και ακούει το μύθο, το παραμύθι ή το ποίημα και στη συνέχεια παροτρύνεται να συζητήσει για αυτό με τους φίλους του.

Μέσω των παραπάνω δραστηριοτήτων επιδιώκεται η απομνημόνευση μικρών κειμένων (αινίγματα, παροιμίες, ποιήματα), η οποία συμβάλλει στη συνειδητοποίηση της φωνητικής, φωνολογικής και συντακτικής πλευράς της γλώσσας (Χατζησαββίδης, 2002). Επίσης, οι δραστηριότητες λογοτεχνίας έχουν και ως στόχο την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των παιδιών, την αισθητική τους απόλαυση και ψυχαγωγία. Επιπλέον, επιτυγχάνεται ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου τους μέσω της εκμάθησης

καινούργιων λέξεων. Ιδιαίτερα τα λαϊκά δημιουργήματα βοηθούν τα παιδιά να συνδεθούν γλωσσικά, δηλαδή διανοητικά και πολιτισμικά, μέσω της διαίσθησής τους, με την κοινότητα στην οποία ζουν (Αναγνωστόπουλος, 1997). Τέλος, αποτελούν έναυσμα για τη δημιουργία ενός επικοινωνιακού πλαισίου όπου θα κατανοήσουν αλλά και θα παράγουν προφορικό λόγο, με σκοπό να λύσουν επικοινωνιακές ανάγκες που τίθενται κατά τη διαδικασία των δραστηριοτήτων (Χατζησαββίδης, 2002).

Σε όλα τα κείμενα και τα τραγούδια οι φωνητικές πληροφορίες εξελίσσονται ταυτόχρονα με το κείμενο, το οποίο εμφανίζεται σταδιακά από αριστερά προς τα δεξιά. Έτσι, τα παιδιά αντιλαμβάνονται την αντιστοιχία γραπτού και προφορικού λόγου αλλά και βασικές συμβάσεις του γραπτού λόγου, όπως τη φορά της ανάγνωσης.

Υποενότητα 2: Παιχνίδια

Στην υποενότητα αυτή, υπάρχουν τέσσερα είδη δραστηριοτήτων:

Μετρώ τις συλλαβές: Τα παιδιά ενθαρρύνονται να μετρήσουν τις συλλαβές των λέξεων χτυπώντας παλαμάκια. Πρόκειται για μια δραστηριότητα εύκολη για τα παιδιά νηπιαγωγείου, καθώς «η έννοια της συλλαβής αποτελεί προφέρσιμη, φυσική διαίρεση του φωνούμενου λόγου και η συλλαβική κατάτμηση ενέχει την έννοια του ρυθμού την οποία τα παιδιά γρήγορα κατανοούν και χαίρονται» (Παντελιάδου, όπως αναφ. στο Γιαννικοπούλου 2003) (Εικόνα 2).

Εικόνα 2. Παιχνίδι *Μετρώ τις συλλαβές* από την ενότητα *Αλεπού*.

Οι συλλαβές μερδεύτηκαν: Τα παιδιά παροτρύνονται να τοποθετήσουν στη σειρά τις μερδεμένες συλλαβές. Περνώντας το δείκτη του ποντικιού πάνω από την κάθε

συλλαβή έχουν τη δυνατότητα να την ακούσουν, ενώ η μετακίνηση των συλλαβών γίνεται με την τεχνική «σύρε και άφησε» (drag and drop).

Βρίσκω πώς λένε το ζωάκι: Τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν από μια λίστα το όνομα του ζώου που βλέπουν στην οθόνη, δεδομένου πως ήδη έχουν εξοικειωθεί με τη γραπτή μορφή των ονομάτων όλων των ζώων. Για μεγαλύτερη διευκόλυνση, περνώντας το δείκτη του ποντικιού πάνω από την κάθε λέξη ακούγονται τα ονόματα των ζώων, έτσι ώστε να ενισχύεται η αντιστοίχιση γραπτού και προφορικού λόγου από τα παιδιά.

Βρίσκω τα ζωάκια που το όνομά τους αρχίζει από την ίδια φωνούλα: Τα παιδιά παρατηρούν ποιες λέξεις αρχίζουν από το ίδιο φώνημα. Αποτελεί δηλαδή δραστηριότητα μεταφωνολογικής ενημερότητας για τις σχέσεις ήχου-συμβόλου, για την ανάγνωση (Κουτσουβάνου, 2006)). Στο πάνω μέρος της οθόνης εμφανίζεται το επιλεγμένο ζωάκι, ενώ στο κέντρο βρίσκονται 12 εικόνες. Το παιδί καλείται να επιλέξει τις εικόνες που απεικονίζουν ένα αντικείμενο το οποίο αρχίζει από το ίδιο φώνημα με το ζωάκι. Για να βοηθηθούν τα παιδιά, περνώντας το δείκτη του ποντικιού πάνω από το αντικείμενο ακούγεται το όνομά του, ενώ για γίνει η επιλογή του, πρέπει το παιδί να κάνει «κλικ» σε αυτό. Σε αυτή τη δραστηριότητα, όπως και στην παραπάνω, υπάρχει λεκτική ανατροφοδότηση, θετική και αρνητική («μπράβο τα κατάφερες», «προσπάθησε ξανά») (Εικόνα 3).

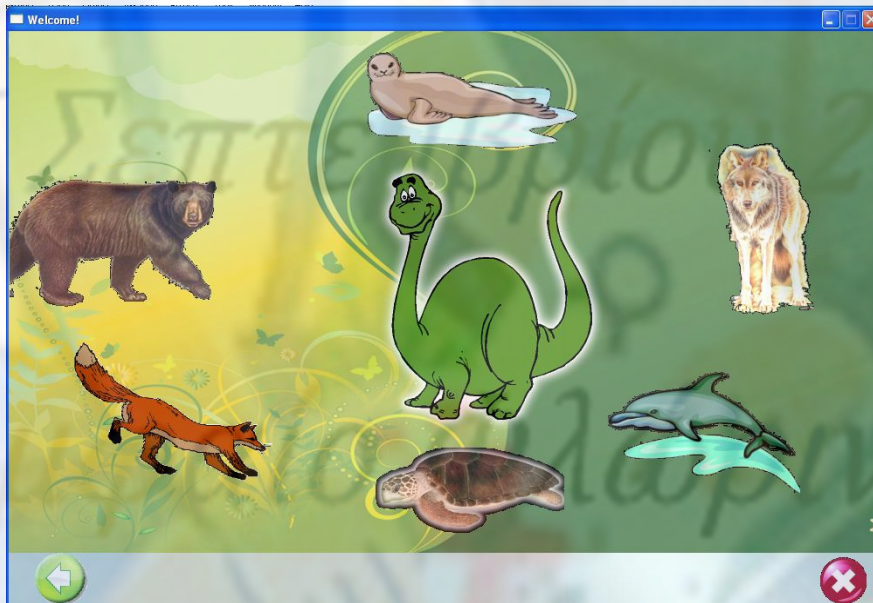

Εικόνα 3. Παιχνίδι *Βρίσκω τα ζωάκια που το όνομά τους αρχίζει από την ίδια φωνούλα*, από την ενότητα *Φώκια*.

Οι επιμέρους στόχοι των παραπάνω δραστηριοτήτων συνδέονται άμεσα με διάφορες περιοχές της φωνολογικής ευαισθητοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, μέσω των δραστηριοτήτων αυτών, οι μαθητές καλούνται: α) να αναγνωρίσουν πως οι λέξεις μπορούν να χωριστούν σε συλλαβές, β) να ενώσουν συλλαβές για να δημιουργήσουν λέξεις, και γ) να αναγνωρίσουν πως οι λέξεις ενδέχεται να αρχίζουν από τον ίδιο ήχο.

5.3 Σχεδιασμός πλοήγησης

Στο κέντρο της εισαγωγικής σελίδας του προγράμματος παρουσιάζεται ο Ντίνο, ένα μικρό δεινοσαυράκι, ο οποίος αποτελεί το βοηθό των παιδιών στην πλοήγηση του προγράμματος, καθώς αφενός τα καθοδηγεί και αφετέρου παρέχει όλες τις φωνητικές οδηγίες για τις δραστηριότητες του λογισμικού (Εικόνα 4). Ο Ντίνο περιτριγυρίζεται από έξι ζώακια, όσες είναι και οι θεματικές ενότητες του λογισμικού. Με την εμφάνιση της οθόνης, ο Ντίνο δηλώνει πως έχει εξαφανιστεί πριν από πολλά χρόνια και καλεί τα παιδιά να ενημερωθούν για τα έξι ζώακια, ώστε να τα προστατεύσουν από την εξαφάνιση.

Εικόνα 4. Αρχική σελίδα του λογισμικού *Οι φίλοι του Ντίνο κινδυνεύουν*.

Το παιδί μπορεί να επιλέξει την ενότητα στην οποία επιθυμεί να πλοηγηθεί κάνοντας «κλικ» στο αντίστοιχο ζώακι. Έπειτα, οδηγείται στην αρχική σελίδα κάθε ζώου και εκεί έχει τη δυνατότητα επιλογής δραστηριοτήτων (Εικόνα 5).

Εικόνα 5. Αρχική σελίδα της ενότητας *Δελφίνοι*.

Η πλοήγηση είναι μη γραμμική και ειδικά σχεδιασμένη, έτσι ώστε τα παιδιά του νηπιαγωγείου να μπορούν να χρησιμοποιήσουν το λογισμικό με ευκολία. Σε κάθε δραστηριότητα δίνονται και ηχητικές οδηγίες ή πληροφορίες. Όλα τα βασικά εικονίδια τοποθετήθηκαν σε σταθερό σημείο στο κάτω μέρος της οθόνης για να είναι ευδιάκριτα από τα παιδιά. Το μέγεθος τους είναι το μέγιστο δυνατό για να διευκολύνουν τα παιδιά στη χρήση. Σε κάθε οθόνη υπάρχει η δυνατότητα επιστροφής στην εισαγωγική σελίδα, εξόδου από το πρόγραμμα και επιστροφής στην αρχική οθόνη της ενότητας. Γενικά, τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν τον τρόπο εξέλιξης του λογισμικού, έπειτα όμως από εξοικείωση με το περιβάλλον. Η παρουσία, ωστόσο, του εκπαιδευτικού θεωρείται απαραίτητη, αφού έχει ρόλο συμβουλευτικό και υποστηρικτικό.

5.4 Ειδικά χαρακτηριστικά του λογισμικού

Για τη δημιουργία του λογισμικού «Οι φίλοι του Ντίνο κινδυνεύουν» χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο ανάπτυξης πολυμεσικών εφαρμογών, Multimedia Builder. Λαμβάνοντας υπόψη πως το λογισμικό απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας τα οποία δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένα με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, οι απαιτήσεις του προγράμματος αναφορικά με το χειρισμό του είναι ελάχιστες. Υπάρχουν δραστηριότητες όπου το παιδί πρέπει να χρησιμοποιήσει το πληκτρολόγιο, άλλες τύπου

«σύρε και άφησε» (drag and drop) καθώς και μερικές που απαιτούν τη χρήση του ποντικιού.

Σε όλες τις δραστηριότητες, παράλληλα με τις γραπτές οδηγίες υπάρχουν και φωνητικές, επειδή τα παιδιά σε αυτή την ηλικία δεν έχουν ακόμα κατακτήσει πλήρως τις αναγνωστικές δεξιότητες. Επίσης, υπάρχει λεκτική ανατροφοδότηση, καθώς τα παιδιά επιβραβεύονται όταν επιτυγχάνουν στη δραστηριότητα («μπράβο! τα κατάφερες!»), ενώ ενθαρρύνονται να ξαναπροσπαθήσουν όταν κάνουν λάθος («προσπάθησε ξανά!»).

Αναφορικά με την αισθητική παρουσίαση του προγράμματος, επιλέχθηκαν φωτογραφίες των ζώων στο φυσικό τους περιβάλλον και εικόνες με κριτήριο την ελκυστικότητά τους για τα παιδιά. Επιπλέον, ενσωματώθηκαν στο πρόγραμμα ήχοι από το φυσικό περιβάλλον και οι φωνές των ζώων, καθώς στόχος του λογισμικού, εκτός από τη γλωσσική ανάπτυξη των νηπίων, είναι και η ευαισθητοποίηση τους σε θέματα προστασίας των απειλούμενων ζώων. Άλλωστε, ένα από τα βασικά κριτήρια σχεδιασμού εκπαιδευτικών λογισμικών (και αξιολόγησής τους, κατ' επέκταση), είναι η χρήση ήχων και εικόνων που έχουν άμεση σχέση με τον πραγματικό κόσμο, για να μην προκαλείται σύγχυση στα παιδιά και να είναι ευκολότερη η αφομοίωση του γνωστικού υλικού (Ράπτης & Ράπτη, 2003).

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι απλή και κατανοητή, προσαρμοσμένη στις ανάγκες των παιδιών. Κάθε προβληματισμός ή δραστηριότητα συμβαδίζει με τα ενδιαφέροντα των παιδιών της προσχολικής ηλικίας.

6. Διδακτικό Σενάριο

Το παρακάτω διδακτικό σενάριο αποτελεί μια πρόταση για την παιδαγωγική αξιοποίηση του προτεινόμενου λογισμικού. Έχει ως αντικείμενο τα ζώα που βρίσκονται υπό εξαφάνιση στην Ελλάδα και στοχεύει μέσω του διαθεματικού του χαρακτήρα να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά σε θέματα που σχετίζονται με την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων.

Γνωστικό Αντικείμενο: Γλώσσα – Μελέτη Περιβάλλοντος

Θέμα: Τα ζώα υπό εξαφάνιση στην Ελλάδα

Παιδαγωγικά στοιχεία του σεναρίου: Το σενάριο αυτό αποτελεί μέρος ενός διαθεματικού σχεδίου εργασίας. Στηρίζεται στην ιδέα της αξιοποίησης των δυνατοτήτων των ΤΠΕ και ειδικά του προτεινόμενου λογισμικού ως μέσου διδασκαλίας και μάθησης των συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων. Στοχεύει στην καλλιέργεια της προφορικής επικοινωνίας και της ανάγνωσης, στην ενίσχυση της διερευνητικής, ομαδικής και ενεργητικής μάθησης, στην αξιοποίηση των ΤΠΕ, στην ευαισθητοποίηση των παιδιών για τα ζώα που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και στην ανάπτυξη ικανοτήτων που ευνοούν τη συμμετοχή και τη δράση για την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Πλαίσιο εφαρμογής: Το διδακτικό σενάριο απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και για την υλοποίησή του απαιτούνται τρεις μέρες. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι προτεινόμενες δράσεις, τα παιδιά πρέπει να είναι εξοικειωμένα με τη χρήση του υπολογιστή, του ποντικού και της εργασίας σε ομάδες.

Περιγραφή διδακτικού σεναρίου: Το σενάριο χωρίζεται σε τρεις διακριτές φάσεις.

1^η φάση: Ο/Η εκπαιδευτικός τοποθετεί στη βιβλιοθήκη της τάξης ένα βιβλίο σχετικά με τα ζώακια που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν στην Ελλάδα. Τα παιδιά το ανακαλύπτουν, το ξεφυλλίζουν και ζητούν από τον/την εκπαιδευτικό να το διαβάσει. Μετά την ανάγνωση του βιβλίου, συζητούν για αυτά τα ζώα, ενώ τα παιδιά αναφέρουν σχετικές εμπειρίες (αν έχουν) ή τους προβληματισμούς τους. Ο/η νηπιαγωγός λέει στα παιδιά πως έχει ακόμα μια έκπληξη για αυτά και παρουσιάζει το λογισμικό, το οποίο περιέχει πληροφορίες για τα ζώα αλλά και παιχνίδια. Στη συνέχεια, ρωτάει τα παιδιά για ποιο ζώο θέλουν να μάθουν περισσότερα πράγματα. Επιλέγουν μια θεματική ενότητα (για παράδειγμα το λύκο) και ο/η νηπιαγωγός πλοηγείται στο λογισμικό περιγράφοντας τη διαδικασία, ώστε να εξοικειωθούν τα παιδιά με αυτό. Με τη βοήθεια του προγράμματος, τα παιδιά μαθαίνουν πληροφορίες για τη ζωή του ζώου, για το μέρος που ζει, για την τροφή του, αλλά κυρίως για τους κινδύνους που αντιμετωπίζει. Έμφαση δίνεται στην αντιστοίχιση γραπτού και προφορικού λόγου, αφού ο/η νηπιαγωγός, ταυτόχρονα με τις φωνητικές πληροφορίες δείχνει και τις εκφωνούμενες λέξεις. Στη συνέχεια συζητούν για το τί μπορούμε να κάνουμε για να συμβάλλουμε στην προστασία του λύκου.

2^η φάση: Ο/η νηπιαγωγός λέει στα παιδιά πως θα παίξουν ένα παιχνίδι. Θα πει ο καθένας το όνομά του με διαφορετικό τρόπο. Ταυτόχρονα με την εκφώνηση του

ονόματος θα χτυπάει παλαμάκια, χωρίζοντας τη λέξη σε μικρά κομμάτια. Αφού πραγματοποιηθεί εξάσκηση με όλα τα ονόματα των παιδιών, επαναλαμβάνουν τη δραστηριότητα με τα ονόματα των ζώων. Μετρούν συλλαβές και συγκρίνουν τον αριθμό των συλλαβών των λέξεων. Στη συνέχεια επιλέγουν ένα ζώακι και αναγνωρίζουν τη φωνούλα με την οποία αρχίζει το όνομά του. Επαναλαμβάνουν το φώνημα και εντοπίζουν στην τάξη αντικείμενα που το όνομά τους αρχίζει από αυτό. Έπειτα, ο/η νηπιαγωγός ανακοινώνει στα παιδιά πως αυτά τα παιχνίδια μπορούν να τα παίξουν και στον υπολογιστή. Πλοηγείται στο λογισμικό περιγράφοντας αναλυτικά τη διαδικασία στα παιδιά και πραγματοποιούν όλοι μαζί τις σχετικές δραστηριότητες.

3^η φάση: Ο/η νηπιαγωγός ανακοινώνει στα παιδιά πως θα παίξουν με το λογισμικό και τα χωρίζει σε ομάδες των δυο ατόμων, ανάλογα με το ζώακι που προτιμούν. Δημιουργούνται έξι ομάδες, όσες δηλαδή και οι θεματικές ενότητες, και καθορίζονται οι όροι της συνεργασίας ως «κανόνες του παιχνιδιού», δηλαδή πόσες φορές θα «παίξει» το κάθε παιδί (θα χρησιμοποιήσει το ποντίκι). Κάθε φορά δουλεύουν δυο ομάδες, έτσι ώστε ο/η εκπαιδευτικός να μπορεί να τις συντονίζει, να τις εμπυχώνει και να τις καθοδηγεί. Ο μέγιστος χρόνος ενασχόλησης της κάθε ομάδας με το λογισμικό δεν πρέπει να ξεπερνά τα 15 λεπτά. Μόλις η κάθε ομάδα ολοκληρώσει τις δραστηριότητες, ενθαρρύνεται να δημιουργήσει μια αφίσα με πληροφορίες για το ζώακι, την οποία μπορεί να εμπλουτίσει με ζωγραφική και κολάζ. Έπειτα, συζητούν για τις πληροφορίες που συγκέντρωσε η κάθε ομάδα και για τις εμπειρίες των παιδιών από τη χρήση του λογισμικού. Παρουσιάζουν τις εργασίες τους και τις αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων, ώστε να ευαισθητοποιήσουν τους γονείς και τους επισκέπτες του νηπιαγωγείου για το θέμα των απειλούμενων ζώων.

7. Συζήτηση

Το παρόν λογισμικό αποτελεί μια πρόταση για την αξιοποίηση των ΤΠΕ σε συνδυασμό με το γνωστικό αντικείμενο της γλώσσας. Όπως διαφαίνεται από το διδακτικό σενάριο το οποίο περιγράφηκε παραπάνω, μπορεί να προσφέρει στα παιδιά δραστηριότητες προφορικής επικοινωνίας, ανάγνωσης και γραφής, ενώ παράλληλα ενισχύει το διαθεματικό χαρακτήρα του σύγχρονου νηπιαγωγείου. Επιπλέον, αποτελεί μια προσπάθεια να καλυφθεί το κενό που δημιουργείται από την έλλειψη διαθέσιμων σχετικών εκπαιδευτικών λογισμικών.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Το λογισμικό ολοκληρώθηκε κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και για το λόγο αυτό δεν ήταν δυνατή η δοκιμαστική του εφαρμογή. Επόμενος στόχος είναι η εφαρμογή του σε ένα τμήμα νηπιαγωγείου, έτσι ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγησή του προγράμματος και να γίνουν οι απαραίτητες βελτιωτικές αλλαγές. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, θα πραγματοποιηθεί πιλοτική του εφαρμογή σε τμήμα νηπιαγωγείου, ενώ οι ίδιες δραστηριότητες θα εφαρμοστούν σε άλλο τμήμα χωρίς την χρήση του λογισμικού.

Η Διδασκαλία της

Ελληνικής Γλώσσας

(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

4 -6 Σεπτεμβρίου 2009

Νυμφαίο Φλώρινας

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τμήμα Νηπιαγωγών
Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων
Γλωσσικής Διδασκαλίας

Βιβλιογραφία

- Αναγνωστόπουλος, Β. Δ. 1997. *Γλωσσικό Υλικό για το Νηπιαγωγείο (Από τη Θεωρία στην πράξη)*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Αναγνωστόπουλος, Β. Δ. 2001. *Η Γλώσσα στην Προσχολική Εκπαίδευση: Προφορική επικοινωνία, ανάγνωση, γραφή και γραπτή έκφραση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Chen, J. & Chang, C. 2006. Using computers in early childhood classrooms: teachers' attitudes, skills and practices. *Journal of Early Childhood Research*.. Vol 4(2), 169–188.
- Γιαννικοπούλου, Α. Α. (2002). Το αναγνωστικό προφίλ των νηπίων. Στο Μ. Βάμβουκας & Α. Χατζηδάκη (επιμ.). *Μάθηση και Διδασκαλία της Ελληνικής ως Μητρικής και ως Δεύτερης Γλώσσας*. Τόμος Α' (σελ. 165-178). Ατραπός.
- Γιαννικοπούλου, Α. Α. 2003. Από το «μμμμμ όπως αγελάδα» στο «μμμμμ όπως μαμά»: Η φωνολογική εξάσκηση στην προσχολική εκπαίδευση. Στο Ε. Ταμουρίδου (επιμ.) *Ανάδυση του Γραμματισμού και Προσχολική Εκπαίδευση: Συμπεριφορές, Χειρισμοί, Δημιουργικές Λύσεις*. (σελ. 10-18). Θεσσαλονίκη: Βιβλιοκίνηση.
- Δαφέρμου, Χ. & Κουλούρη, Π. & Μπασαγιάννη, Ε. 2006. *Οδηγός Νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί - δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Καπραβέλου, Α. & Λέμα, Ι. 2008. *Πλεονεκτήματα και όρια της χρήσης Η/Υ για τη διδασκαλία των μαθημάτων στο σχολείο*, 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ημαθίας «Ψηφιακό υλικό για την υποστήριξη του παιδαγωγικού έργου των εκπαιδευτικών». Διαθέσιμο στο διαδίκτυο, στη διεύθυνση: http://ekped.gr/praktika/filo/10_41k.swf (τελευταία ανάκτηση 31/07/2009).
- Κουτσουβάνου, Ε. 2005. *Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή: Στρατηγικές Διδακτικής*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- NAEYC (National Association for the Education of Young Children). 1996. *Technology and Young Children — Ages Three through Eight: A position statement of the National Association for the Education of Young Children*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο, στη διεύθυνση: <http://208.118.177.216/about/positions/pdf/PSTECH98.PDF> (τελευταία ανάκτηση 31/07/2009).
- Ντολιοπούλου, Ε. 1998. Ο ηλεκτρονικός Υπολογιστής στην προσχολική τάξη. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* 27, 97-115.
- Ντολιοπούλου, Ε. 2002. *Σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδάνος.
- Παντελιάδου, Σ. 2000. *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη: Τι και Γιατί*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. 2003. *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας: Ολική Προσέγγιση*. Τόμος Α'. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.
- Σιβροπούλου, Ε. & Χατζησαββίδης, Σ. 2004. Γραμματισμός και αυθόρμητες δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο: Προκαταρκτική προσέγγιση. Στο Π. Παπούλια-Τζελέπη & Ε. Τάφα (επιμ.), *Γλώσσα και Γραμματισμός στη Νέα χιλιετία* (σελ. 111-126). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τάφα, Ε. 2001. *Ανάγνωση και Γραφή στην Προσχολική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Τάφα, Ε. 2004. Ο γραπτός λόγος στα Προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τη νέα χιλιετία. Στο Π. Παπούλια-Τζελέπη & Ε. Τάφα (επιμ.), *Γλώσσα και Γραμματισμός στη Νέα χιλιετία* (σελ 25-52). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. 2001. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο*. Φ.Ε.Κ. αρ. 1376 τ. Β' 18-10-2001. σελ. 1623-1783.

Χατζησαββίδης, Σ. 2002. *Η Γλωσσική Αγωγή στο Νηπιαγωγείο: Δραστηριότητες για την καλλιέργεια της επικοινωνιακής ικανότητας και του γραμματισμού*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Η Διδασκαλία της

Ελληνικής Γλώσσας

(ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)

4 -6 Σεπτεμβρίου 2009

Νυμφαίο Φλώρινας

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τμήμα Νηπιαγωγών
Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων
Γλωσσικής Διδασκαλίας